

Fałkowski, Wojciech

"Naissance d'un grand corps l'Etat. Les gens du Parlement de Paris 1345-1454",
Françoise Autrand, Paris 1981 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 74/2, 402-403

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Dalszą część omawianej pracy stanowi już właściwy katalog. Jest on podzielony na pięć części, z których każda poprzedzona jest wnikliwą rozprawą naukową. Wszystkie eksponaty przedstawiane w katalogu są opracowane według identycznego schematu: dokładny opis obiektu, jego losy, miejsce zachowania, czas powstania.

Katalog składa się z następujących części: część 1. „Sztuka na dworze Ludwika I” (z następującymi artykułami: E. Kovacs, „Chłuba Andegawenów — złotnictwo”, T. Wehli, „Malarstwo książkowe na węgierskim dworze Andegawenów”; A. Kubinyi, „Używanie pieczęci na dworze królewskim w okresie Andegawenów”; E. Marosi „Uwagi o znaczeniu pieczęci XIV w. w historii sztuki”, I. Gedai, „Mennictwo w okresie Ludwika Wielkiego”; E. Marosi, „Kafle”); część 2. „Nagrobek Ludwika I w Székesfehérvár” (A. Kralovánszky, „Andegawieńska kaplica grobowa w Székesfehérvár”; E. Szakall, „Andegawieńskie nagrobki w Székesfehérvár i kaplica grobowa króla Ludwika I”; P. Lövei, „Miejsce kaplicy grobowej Andegawenów w historii sztuki”); część 3. „Ośrodki dworskie i artystyczne” (V. Bertalan, „Stara Buda w okresie Ludwika Wielkiego i Elżbiety”, F. David, P. Lövei, „Győr — zamek biskupi”; E. Marosi, „Buda — zamek królewski w okresie Ludwika I”; E. Marosi, „Wyszehrad”; I. Czeglédy, „Zamek w Diósgyőr z okresu Ludwika Wielkiego”); część 4. „Kultura artystyczna w okresie Ludwika I” (E. Marosi, „Budownictwo”; K. H. Gyürky, „Gmach głównej szkoły klasztoru dominikanów w Budzie”; L. Varga, „Rzeźba”; M. Prokopp, „Malarstwo ścienne”; J. H. Kolba, „Złotnictwo, Rzeźby z kości, Odlewy z brązu; Pieczęcie”; A. Kubinyi, „Pieczęcie”; E. Marosi, „Ocena wartości pieczęci z punktu widzenia historii sztuki; Herby; Ceramika”); część 5. „Ludwik Węgierski i jego czasy w sztuce plastycznej potomnych”.

Wydaje się, że samo przedstawienie zawartości Katalogu w sposób wystarczający ukazuje jego wagę dla historyków węgierskich a także i polskich. Korzystanie z niego ułatwia niemieckie streszczenie. Uzupełnia go 80 tablic oraz drzewo genealogiczne ukazujące pokrewieństwo Ludwika I z domem Arpadów.

A. Kö

Franoise Autrand, *Naissance d'un grand corps de l'Etat. Les gens du Parlement de Paris 1345—1454*, Publications de la Sorbonne, Paris 1981, s. 460.

Książka składa się z trzech części. W pierwszej ogólnie przedstawiono paryski parlament. Jako data początkowa przyjęty został rok 1345, w którym ordonans Filipa VI zmienił całkowicie charakter parlamentu, ustanowił regularne pobory dla pracujących tam jurystów i zmniejszył kontrolę dworu nad nimi. W zamieszczonych tabelach autorka ukazuje średni wiek nowych pracowników parlamentu oraz średni okres ich pracy. Okazuje się, że przeważali ludzie trzydziestokilkuletni, a prawie 60% ich pracowało tam do śmierci. W drugiej części przedstawieni zostali ludzie parlamentu; kariery wybitniejszych jednostek grupujących wokół siebie zwolenników i kolegów z pracy, ich związki rodzinne, wewnętrzna struktura i hierarchia parlamentu, oraz ich solidarność zawodowa i stanowa. A wreszcie, w podsumowaniu, ukazany został proces przekształcania się lokalnego ciała sądowego w instytucję o zasięgu ogólnokrajowym do rozstrzygania również podstaw prawnych i zasad funkcjonowania instytucji państwowych. W trzeciej części pokazane zostały związki szlachty z parlamentem. Ilość członków szlachećnie urodzo-

nych wahała się od 42% do 75% w stosunku do całej liczby pracowników, których pochodzenie społeczne dało się ustalić. W tym kontekście pojawiają się również rozważania o szlachcie urzędniczej i ówczesnym rozumieniu szlacheckości. Całość została zaopatrzona w kilkadziesiąt tablic analizujących wielostronnie skład parlamentu na przestrzeni przeszło stu lat.

W. F.

Stefan Świszczowski, *Miasto Kazimierz pod Krakowem*, „Cracoviana”, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1981, s. 340.

Jest to pierwsza pełna monografia Kazimierza pod Krakowem. Jego przeszłość ciekawa jest nie tylko w związku z historią miast polskich, handlu i rzemiosła, ale również i dlatego, iż powstanie tego ośrodka w bezpośredniej bliskości stolicy państwa prowokuje pytania z zakresu historii politycznej XIV w. Czy w zamierzeniach Kazimierza Wielkiego miała to być przeciwwaga dla potężnego i nieposłusznego ośrodka pryncypialnego? Autor nie udziela odpowiedzi bezpośrednio, lecz przez zestawienie planów urbanistycznych Krakowa Wielkiej Lokacji, Bochni, Wieliczki, Tarnowa i Kazimierza oraz rozmiarów rynków i obszarów miejskich, sugeruje odpowiedź twierdzącą.

Uzasadniałaby taką tezę również polityka przywilejów prowadzona przez założyciela i opiekuna miasta. Wykazujący wielkie ambicje i dynamicznie rozwijający się ośrodek traci w XV w. rozpęd i w miarę upływu czasu zostaje podporządkowany Krakowowi, aby w XVII w. stać się jego suburbiem, a w końcu dzielnicą. Praca doprowadzona została do II wojny światowej. W swoich wywodach autor wykorzystuje bogatą literaturę dotyczącą zwłaszcza Kazimierza w średniowieczu, archiwa i źródła kronikarskie (S. Ramotowicz, „Casimiriae civitatis...”) a także, po wielokroć, badania archeologiczne i urbanistyczne, które prowadzą do bardzo interesujących koncepcji dotyczących rozplanowania pierwotnej osady, późniejszego rozwoju miasta oraz rozmieszczenia dzielnicy uniwersyteckiej.

W. F.

Julian Lewański, *Dramat i teatr średniowiecza i renesansu w Polsce*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 631.

Przedstawiona praca jest drugą ukazującą się, a pierwszą chronologicznie, w cyklu „Dzieje Teatru Polskiego”. Omawia okres aż po początki XVII wieku. Stanowi syntezę obecnej wiedzy na ten temat i pozwala na zorientowanie się czytelnika w jej ustaleniach i lukach. Wielokrotnie fascynujące problemy zostały jedynie zarysowane, prowokując do lektury prac monograficznych i przemyśleń na marginesie tematu. Tak jest z przedstawioną szkieletową zależnością Śląska od Krakowa w okresie XIII—XV w., w dziedzinie udratyzowanych obrzędów liturgicznych. Podobnie ma się rzecz z rozważaniami na temat powstania dramatu obrzędowego „Skarga umierającego” z około 1470 roku. Dramatyzacje tekstów i obrzędów liturgicznych wiążą się bezpośrednio z liturgią a badania nad nimi muszą nawiązywać do ustaleń liturgistów. Niestety nie mamy jeszcze pełnego obrazu przebiegu nabożeństw i świąt kościelnych w średniowieczu. Znacznie więcej możemy powiedzieć o teatrze i dramacie renesansowym w Polsce. Jego bogactwo i różnorodność czynią z drugiej części książki przegląd gatunków i dokonań całkowicie